

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 115/2011-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. mája 2011 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosa, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho v konaní o sťažnosti L. V., T., zastúpeného advokátom JUDr. M. C., T., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 46/2004, za účasti Okresného súdu Trnava, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo L. V. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 46/2004 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Trnava prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 46/2004 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. L. V. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré mu je Okresný súd Trnava povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Trnava je povinný uhradiť L. V. trovy konania v sume 254,88 € (slovom dvestopäťdesiatštyri eur a osemdesiatosem centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. M. C., T., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 115/2011 z 24. marca 2011 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť L. V. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 46/2004 (ďalej aj „namietané konanie“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ v procesnom postavení odporcu je účastníkom konania o zaplatenie nedoplatkov na nájomnom a nedoplatkov za služby spojené s užívaním bytu spolu s poplatkom z omeškania, ktoré začalo 3. septembra 2003.

Sťažovateľ uviedol, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo konanie právoplatne skončené.

Okrem toho, že sa sťažovateľ domáhal, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy vyslovil, že postupom okresného súdu bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zároveň požadoval prikázať okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov. Napokon žiadal priznanie finančného zadosťučinenia v sume 1 500 € a úhradu trov konania.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. 1 Spr V/381/2010 z 5. novembra 2010, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Možno konštatovať, že v predmetnej veci sa nejedná o mimoriadne obtiažny spor bez ohľadu na skutočnosť, že súd vo veci nariadil znalecké dokazovanie. Vo veci došlo k viacerým prietahom v konaní najmä zo strany okresného súdu, pretože pôvodne konajúca sudkyňa JUDr. M. po nápade veci 4. 3. 2004 až po roku dňa 22. 3. 2005 oznámila účastníkom konania predpokladaný termín pojednávania na IV. štvrtrok 2005. K vytýčeniu pojednávania zo strany konajúcej sudkyne ani nedošlo, pretože vec bola pridelená 23. 6. 2005 sudkyňi JUDr. M. M.

Podľa názoru súdu aj JUDr. M. mohla vo veci konať plynulejšie, pretože zapríčinila ďalší prietah v konaní od pridelenia veci 23. 6. 2005 do vytýčenia termínu pojednávania zo dňa 4. 5. 2006. Žiadne úkony vo veci neboli vykonávané ani v období od 29. 5. 2006 po odročení pojednávania do 2. 9. 2008. Zhodou okolností muselo dôjsť dvakrát aj k zmene v osobe pribratého znalca.“

Súčasťou vyjadrenia okresného súdu k sťažnosti bol aj tento prehľad procesných úkonov doterajšieho priebehu napadnutého konania:

*„- 3. 9. 2003 bol podaný návrh na vydanie plat. rozkazu pod sp. zn. 33 Ro/393/03
- 9. 9. 2003 súd vyzval navrhovateľa na zaplatenie súd. poplatku
- 3. 11. 2003 - po zaplatení SP (súdneho poplatku, pozn.) - bol vydaný plat. rozkaz
- 30. 1. 2004 podal odpor sťažovateľ a tiež jeho manželka
- 4. 3. 2004 bola vec pridelená sudkyňi JUDr. D. M., vec bola zapísaná do reg. C pod sp. zn. 19 C/46/2004*

- 22. 3. 2006 sudkyňa oznámila účastníkom, že vo veci bude predpokladaný termín pojednávania v IV. štvrtroku 2005
- 23. 6. 2005 bola vec pridelená na základe doplnku k rozvrhu práce sudkyňi JUDr. M. M.
- uvedená sudkyňa vykonala vo veci rôzne úkony, predovšetkým sa oboznámila s ďalšími spismi, v ktorých sa konalo na tunajšom súde proti sťažovateľovi
- 4. 5. 2006 bol vo veci vytýčený termín pojednávania na 29. 5. 2006
- na tomto pojednávaní splnomocnenkyňa navrhovateľa rozšírila petit, súd rozšírenie návrhu pripustil, pojednávanie bolo odročené na neurčito s tým, že sudkyňa sa oboznámi s ďalšími žalobami sťažovateľa
- medzičasom došlo k zániku navrhovateľa dňom 31. 12. 2006, čo bolo zo strany splnomocnenkyne navrhovateľa oznámené súdu až 6. 6. 2007
- 2. 5. 2008 súd vyzval navrhovateľa na zaslanie výpočtu istiny
- 2. 9. 2008 súd urgoval výzvu u splnomocnenkyne navrhovateľa
- 28. 11. 2008 zaslala splnomocnenkyňa navrhovateľa odpoveď
- 23. 4. 2009 bolo súdu doručené ďalšie podanie splnomocnenkyne navrhovateľa
- 29. 5. 2009 súd uznesením pripustil do konania T., s. r. o., T. a súčasne v ten istý deň bol uznesením pribratý do konania znalec Ing. Š. S.
- 16. 6. 2009 znalec Ing. S. vyslovil svoju zaujatosť vo veci
- 3. 7. 2009 bol pribratý do konania ďalší znalec - Ing. P. P.
- 21. 7. 2009 znalec Ing. P. oznámil súdu ukončenie svojej znaleckej činnosti aj s predložením fotokópie rozhodnutia MS SR
- 20. 8. 2009 bol pribratý do konania ďalší znalec I. S.
- 21. 9. 2009 bol spis odoslaný znalcovi
- 30. 12. 2009 bol doručený súdu znalecký posudok aj s vyúčtovaním znalečného
- 8. 1. 2010 boli procesné strany požiadané o vyjadrenie k znaleckému posudku v lehote 15 dní
- 28. 1. 2010 zaslal súdu vyjadrenie k posudku sťažovateľ
- 26. 3. 2010 bolo znalcovi S. priznané znalečné
- 1. 6. 2010 bol spis predložený na rozhodnutie Krajskému súdu v Trnave ohľadom odvolania sťažovateľa voči uzneseniu z 26. 3. 2010. “

K vyjadreniu okresného súdu sťažovateľ zaujal stanovisko podaním doručeným ústavnému súdu 9. mája 2011, v ktorom okrem iného uviedol:

„Vo svojom vyjadrení Okresný súd Trnava správne rekapituluje priebeh súdneho konania. Už zo samotného súpisu procesných úkonov v konaní vyplýva, že za takmer 8 rokov konania okresný súd urobil skutočne málo pre to, aby vec rozhodol a naplnil tak obsahom moje ústavné právo na súdnu ochranu.

Sám súd ako porušovateľ mojich ústavných práv viackrát uvádza, že vo veci došlo k prieťahom zo strany súdu. Akceptuje moje tvrdenia, že v predmetnom spore sa nerieši nijak obtiažna vec, ktorá by mohla teoreticky odôvodniť vznik prieťahov. Takisto výslovné uznáva, že konajúca sudkyňa mohla konať plynulejšie a zapríčinila prieťahy v konaní. Tým jasne a bez pochybností potvrdzuje opodstatnenosť celej mojej sťažnosti na prieťahy v súdnom konaní, ktorým boli porušené moje základné práva na prejednanie veci bez zbytočných prieťahov.

Vo veci by som ešte upresnil skutočnosť, ktorú súd vo svojom vyjadrení spomína len okrajovo. Súd ustanovil najprv znalca, ktorý bol už v čase ustanovenia vyčiarknutý zo zoznamu znalcov. Teda svojou nepozornosťou a nedôslednosťou umožnil vznik ďalších prieťahov, kým ustanovil znalca nového. Preto aj toto obdobie je potrebné pričítať súdu ako zbytočný prieťah.

Súd tiež naznačuje, že k dĺžke konania prispeli aj účastníci. I keď je pravdou, že ďalšími procesnými návrhmi (rozšírenie žaloby, zmena účastníka) sa konanie môže predĺžiť, avšak vzhľadom na fakt, že šlo o úkony navrhovateľa, ktoré som ja ako odporca nemohol ovplyvniť, nie je dôvodné, aby som ja v tejto súvislosti utrpel ujmu. Ak súd uvádza, že ja som prispel viacerými podaniami k predlžovaniu konania, nie je mi okrem odvolania proti uzneseniu o trovách znalca známe, akými podaniami som prispel k prieťahom. Podotýkam tiež, že toto moje odvolanie v r. 2010 nemohlo nijako ovplyvniť predchádzajúci priebeh konania, v ktorom vzniklo gro prieťahov.

Súd ďalej poukazuje na zmenu zákonného sudcu vo veci, čím tiež nepriamo naznačuje príčiny prispievajúce k dĺžke trvania. Tento argument nie je rovnako akceptovateľný, a to i s poukazom na ustálenú rozhodovaciu prax ústavného súdu, v zmysle ktorej personálne problémy súdu či častá zmena zákonného sudcu síce môžu podstatnou

mierou prispievať k vzniku prietahov v súdnom konaní, avšak vzhľadom na objektívnu povahu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nezbavujú súd zodpovednosti za ich vznik (napr. III. ÚS 14/00; II. ÚS 286/07).

Nadalej teda zotrvávam na svojom názore, že dĺžka predmetného súdneho konania je neprimeraná a došlo a stále dochádza k prietahom v konaní. Primárne zodpovedným subjektom za naplnenie ústavného práva na súdnu ochranu, a to bez zbytočných prietahov je pritom súd.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľ zároveň namietal aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti

v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 druhej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. V napadnutom konaní sa navrhovateľ od sťažovateľa domáha zaplatenia finančnej čiastky z titulu nedoplatkov na nájomnom a nedoplatkov za služby spojené s užívaním bytu spolu s poplatkom z omeškania. Uvedený typ sporov patrí do bežnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov a v zásade tieto konania nie sú ani po právnej, ani po skutkovej stránke zložité. Aj v danom prípade ústavný súd konštatuje, že napadnuté konanie nevykazuje žiadne črty právnej alebo skutkovej zložitosti. Napokon na zložitosť veci nepoukázal ani okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti, keď výslovne uviedol, že nejde „o mimoriadne obťažný spor“.

2. Ústavný súd hodnotiac priebeh napadnutého konania nezistil skutočnosti, ktoré by z pohľadu doterajšej dĺžky konania bolo potrebné pripísať na ťarchu sťažovateľa.

3. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, ústavný súd prihliadal na ustanovenie § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Z dosiaľ vykonaných úkonov okresného súdu v priebehu takmer ôsmich rokov trvania posudzovaného konania vyplýva, že okresný súd bol v prevažnej časti jeho doterajšieho priebehu v podstate nečinný. Keďže podľa názoru ústavného súdu je nečinnosťou poznačené preskúmané konanie ako celok, nie je potrebné vyhodnocovať sporadické úkony okresného súdu (nariadenie dosiaľ jediného pojednávania vo veci po takmer 3 rokoch a nariadenie znaleckého dokazovania po viac ako 6 rokoch od začiatku napadnutého konania).

Keďže aj okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti priet'ahy v prevažnej časti doterajšieho priebehu napadnutého konania uznal, ústavný súd bez ďalšieho dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v namietanom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Pretože ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru bolo postupom okresného súdu porušené, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 1 500 € z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti. Poukázal najmä na to, že jeho stav právnej neistoty trvá už od roku 2003, t. j. viac ako sedem rokov.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 19 C 46/2004 a berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 500 € požadovanej sťažovateľom za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom advokátom JUDr. M. C. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2009, ktorá bola 721,40 €. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v sume 240,46 € (za dva úkony právnej služby) a 2 x 7,21 € režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 254,88 €.

Podanie právneho zástupcu sťažovateľa doručené ústavnému súdu 9. mája 2011 nevyhodnotil ústavný súd vzhľadom na jeho obsah (absencia ústavnoprávneho aspektu) ako podanie relevantné pre rozhodnutie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal.

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. mája 2011